

Stanowisko Akademii Młodych Uczonych PAN w sprawie projektu ustawy o Narodowym Programie Kopernikańskim

Akademia Młodych Uczonych PAN sprzeciwia się rozwiązaniom proponowanym w projekcie ustawy o Narodowym Programie Kopernikańskim, a stojącą za nimi wizję Międzynarodowej Akademii Kopernikańskiej jako systemu dystrybucji prestiżu bez realnego związku z osiągnięciami naukowymi uważa za archaiczną i szkodliwą. Popieramy głosy sprzeciwu organizacji i instytucji naukowych, w tym Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹ oraz Komitetów Naukowych Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN².

Ujawniony w ostatnich tygodniach dokument³ ma charakter roboczy, jednak pozwala ocenić kierunek proponowanych zmian, które, choć głęboko ingerują w system nauki w Polsce, nie odpowiadają na jej realne potrzeby. W naszej ocenie rozwiązania, jakie przynosi projekt, nie tylko nie pozwolą na realizację określonego w preambule celu („stworzenie sieci efektywnych instytucji naukowych o znaczącym prestiżu naukowym i silnie oddziałujących w skali globalnej”), ale przyniosą systemowi nauki w Polsce realne szkody, m.in. osłabiając istniejące instytucje i przyczyniając się do rozproszenia finansowania.

Efekt dotychczasowych prac nad projektem świadczy o tym, że przebiegały one bez konsultacji z badaczami o uznanym międzynarodowym dorobku, doświadczonych w tworzeniu efektywnych instytucji naukowych. Twórcy projektu zdają się wierzyć, że poziom badań i autorytetu naukowego podlegają zadekretowaniu, a przy tym są wprost proporcjonalne do poziomu upolitycznienia instytucji. Deklarując wolę uczczenia wybitnego Astronoma, którego dzieło w oczach świata jest symbolem naukowej rewolucji oraz wolności badań naukowych, w istocie wystawiają na śmieszność powoływaną do życia Akademię. Tworzenie instytucji, które służą spełnianiu ambicji pojedynczych środowisk, nie tylko nie znajduje uzasadnienia merytorycznego, ale też niesie

1 <http://www.rgnisw.nauka.gov.pl/uchwaly/uchwala-nr-172-2021-rady-glownej-nauki-i-szkolnictwa-wyzszego>

-z-dnia-15-kwietnia-2021-r-w-sprawie-narodowego-programu-kopernikanskiego.html

2 <https://instytucja.pan.pl/index.php/aktwydz1/5727-wspolna-uchwala-komitetow-naukowych-i-problemowych>

-wydzialu-i-pan-w-sprawie-projektu-ustawy-o-narodowym-programie-kopernikanskim-2

3 <https://oko.press/images/2021/04/Projekt-ustawy-o-NPK.pdf>

ryzyko zmarnowania środków, które można by przeznaczyć na wzmocnienie najlepszych spośród istniejących ośrodków. **Społeczność akademicka nie potrzebuje dziś dyskusji o alternatywnym, acz hojnie finansowanym świecie, w którym prestiż naukowców pochodziłby z politycznego nadania.**

Środowisko naukowe i ustawodawcy, a także przedstawiciele przemysłu i biznesu oraz pozostali partnerzy społeczni powinni stale dyskutować o optymalnej organizacji badań naukowych i szkolnictwa wyższego, mając na uwadze bieżące potrzeby polskiego społeczeństwa i wyzwania stojące przed naszym państwem. Wybór priorytetów polityki naukowej oraz organizacja jej instytucji powinny wynikać z gruntownej analizy. Członkinie i Członkowie Akademii Młodych Uczonych PAN od lat w tej dyskusji uczestniczą i zgłaszają gotowość, aby służyć swoją wiedzą i doświadczeniem.

Akademia Młodych Uczonych zwraca jednocześnie uwagę, że opanowanie pandemii Covid-19 nie byłoby możliwe bez wieloletnich inwestycji w badania podstawowe, a jest to tylko jeden z licznych dowodów na kluczowe znaczenie nauki dla społeczeństwa i gospodarki. Tymczasem nasze państwo od lat nie uznaje finansowania nauki za swój priorytet, przeznaczając na nią istotnie mniejszą część swojego PKB niż średnio kraje Unii Europejskiej⁴. Zdumiewająco niski jest udział sektora nauki w Narodowym Planie Odbudowy. **Jako reprezentanci wspólnoty akademickiej domagamy się od Ministerstwa podjęcia zdecydowanych działań na rzecz jego zwiększenia.**

W załączeniu przedstawiamy uwagi dotyczące rozwiązań zawartych w projekcie Narodowego Programu Kopernikańskiego. **W naszej ocenie projekt w obecnej formie nie powinien być procedowany.**

Przewodniczący
Akademii Młodych Uczonych

(-) KAROL PALKA

⁴ Łącznie na badania i rozwój UE wydaje średnio 2.1% PKB, zaś Polska 1,3% PKB, zajmując 17. miejsce w UE <https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm>